

Prof. dr hab. Zbigniew Izdebski
Uniwersytet Warszawski
Wydział Pedagogiczny
Katedra Biomedycznych Podstaw Rozwoju i Seksuologii

Warszawa 22 listopada 2019 roku

**Recenzja rozprawy habilitacyjnej
oraz dorobku naukowo-badawczego,
dydaktycznego i organizacyjnego
dr Urszuli Kempieńskiej**

Dr Urszula Kempieńska jest pedagogiem, absolwentką Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (1992). Rada Wydziału Uniwersytetu Warszawskiego nadała Jej stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki (2002). Tytuł rozprawy: *Małżeństwa młodocianych, przyczyny i konsekwencje- perspektywa pedagogiczna*. Promotor: prof. zw. dr hab. Anna Przećławska. Wcześniej (1997) ukończyła także studia podyplomowe w zakresie *Wychowania Seksualnego* prowadzone na tym wydziale.

Od 2001 r. jest nauczycielem akademickim, asystentem, a następnie adiunktem na Wydziale Pedagogicznym Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej we Włocławku. W latach 2003-2005 pełniła funkcję Prodziekana ds. studenckich, a w latach 2014-2015 Dziekana tego wydziału.

Ocena cyklu publikacji stanowiących osiągnięcie naukowe

Osiągnięcie naukowe, które wskazała dr Urszula Kempieńska ubiegając się o nadanie jej stopnia naukowego doktora habilitowanego stanowi cykl powiązanych tematycznie monografii naukowych pod wspólnym tytułem *Przyczyny i konsekwencje przedwczesnego podejmowania życia seksualnego przez młodzież*. Habilitantka zaliczyła do tego cyklu następujące opracowania:

- Urszula Kempieńska, *Małżeństwa młodocianych. Cięża, ślub i co dalej...?*, 2012, Wydawnictwo Edukacyjne „Akapit”, Toruń 2012, ss. 204;
- Urszula Kempieńska, *Wybory życiowe dzieci matłżonków młodocianych*, 2013, Instytut Naukowo-Wydawniczy MAIUSCULA, Poznań 2013, ss. 110;

- Urszula Kempieńska, *Nieletnie macierzyństwo-problem ogólnoswiatowy*, 2017, Instytut Naukowo-Wydawniczy MAIUSCULA, Poznań 2017, ss. 188.

Omówienie treści monografii wskazanych jako osiągnięcie naukowe

Pierwsza z monografii - *Małżeństwa młodocianych. Cięża, ślub i co dalej...?* składa się z pięciu rozdziałów. Pierwszy z nich - *Małżeństwa młodocianych: Obraz znany i nieznan* - stanowi teoretyczne wprowadzenie do podjętych przez Autorkę badań. Przedstawiono w nim prawne, socjologiczne i psychologiczne przesłanki związane z zawieraniem małżeństwa, podejmowaniem decyzji o rozwodzie oraz zaprezentowano dane statystyczne w tym zakresie. Szczególnie dużo uwagi poświęcono przyczynom małżeństw zawartych za zgodą sądu. Zaprezentowany został także przegląd literatury dotyczącej przyczyn i skutków przedwczesnej inicjacji seksualnej młodzieży, stosowania metod antykoncepcyjnych oraz ciąż nastoletnich dziewcząt. Odrębny punkt poświęcono na przedstawienie historii i różnych modeli edukacji seksualnej.

W rozdziale II Autorka prezentuje założenia badań własnych. Zmierzają one do odpowiedzi na pytanie: *Jakie były przyczyny zawierania związków małżeńskich przez młodocianych i jakie są perspektywy ich funkcjonowania?* i ustalenia jakie były przyczyny przedwczesnej inicjacji seksualnej podjętej przez młodocianych rodziców, tego, w jaki sposób funkcjonują badane pary 10 lat po pierwszym badaniu oraz jakie były determinanty rozpadu związku. Autorka posłużyła się strategią badań podłużnych porównawczych. Pierwszy etap badań zrealizował w latach 1996 - 1998 r w ramach przygotowywania dysertacji doktorskiej, drugi etap w latach 2008 - 2010. Badanymi w pierwszym etapie było 125 osób, które zawarły związek małżeński za zgodą sądu opiekuńczego, w drugim etapie 60 uczestników i badania oraz ich rodziców. Zarówno w grupie młodocianych rodziców, jak i członków ich rodzin wyraźnie dominowały kobiety. W badaniach wykorzystano metodę analizy dokumentów (Księgi Małżeńskie USC we Włocławku) oraz metodę sondażu diagnostycznego. Jako technikę badawczą wybrano wywiad, natomiast narzędziami badawczymi były kwestionariusze wywiadu opracowane przez U. Kempieńską.

Pozostałe rozdziały monografii zawierają prezentację i analizę wyników badań własnych. W rozdziale III Autorka omawia przyczyny powstawania związków osób nieposiadających przypisanego prawem wieku: sytuację rodzinną badanych, brak

uświadomienia i wychowania seksualnego, niską ocenę szans życiowych i perspektyw na ukończenie szkoły, okoliczności zawarcia związku. Wykazuje, że wczesna inicjacja seksualna osób badanych łączy się ze specyfiką ich środowiska rodzinnego – najczęściej są to rodziny niewydolne wychowawczo, niezaspakajające potrzeb dzieci, także potrzeby kontaktu emocjonalnego z rodzicami (zwłaszcza z ojcem), które cechował brak umiejętności wartościowego zagospodarowania czasu wolnego oraz brak kontroli w odniesieniu do dzieci. Ważnym rezultatem badań jest stwierdzenie zależności pomiędzy wiekiem inicjacji seksualnej młodych rodziców a wiekiem inicjacji seksualnej ich rodziców (rodzica danej płci). Ustalono także, że ponad połowa nastoletnich żon to córki nastoletnich matek. Można więc powiedzieć o swoistym powielaniu biografii własnych rodziców, o specyficznym wymiarze transmisji pokoleniowej.

W kolejnym rozdziale Urszula Kempieńska porusza zagadnienia funkcjonowania osób tworzących badane małżeństwa, omawia ich wiek, wykształcenie, sytuację mieszkaniową w dniu ślubu, realizację ról małżeńsko-rodzicielskich.

W wyniku analizy uzyskanych danych Autorka dochodzi do wniosku, że badani małżonkowie nie byli dojrzałymi do pełnienia ról małżeńskich i rodzicielskich, a czynnikami niesprzyjającymi trwałości ich małżeństwa są, przede wszystkim: pochopne podjęcie współżycia seksualnego bez dostatecznej wiedzy na temat konsekwencji aktywności seksualnej oraz metod zapobiegania ciąży, zawarcie związku małżeńskiego w młodym wieku bez osiągnięcia dojrzałości psychospołecznej, brak oparcia w rodzinie generacyjnej oraz prokreacyjnej, konieczność rezygnacji z własnych planów edukacyjnych, zawodowych, życiowych.

W ostatnim rozdziale omawianej monografii Autorka wprowadziła podział formalnych związków osób młodocianych na takie, w których małżeństwo miało charakter przymusowy (było wywołane tylko przez zajście w ciążę partnerki) oraz takie, w których małżeństwo zostało przyspieszone (było planowane przez partnerów). Założyła przy tym, że małżeństwa wymuszone przez ciążę częściej ulegają dezintegracji, gdyż w związkach tych już od chwili powstania istnieje zbyt wiele czynników niekorzystnych dla jego trwałości, między innymi: brak zaspokojenia przez rodziny generacyjne podstawowych potrzeb psychicznych, zła atmosfera w domu rodzinnym; zwracanie uwagi na warunki fizyczne i materialne przy wyborze partnera; niepełnoletność w chwili inicjacji seksualnej; krótka znajomość z partnerem; brak rozmów pomiędzy małżonkami; oddzielne spędzanie czasu wolnego; brak znajomości rodziny partnera i brak akceptacji

ze strony teściów; negatywna reakcja na wiadomość o ciąży; ciąża jako podstawowy powód zawarcia małżeństwa; zbyt młody wiek założenia rodziny, niski poziom wykształcenia; brak pracy lub podejmowanie prac niskopłatnych; brak własnego mieszkania, a także niechęć do walki o przetrwanie nowo założonej rodziny. Analizując losy dwóch pokoleń Autorka ukazała, że większość małżonków młodocianych powieliła zachowania swoich rodziców: seks bez uczuć, małżeństwo z przymusu, brak życiowych aspiracji, pracy, mieszkania, niechęć do zmiany swojego życia.

Urszula Kempieńska zawarła w swojej książce szereg rekomendacji wynikających zarówno z dokonanej przez nią analizy literatury, jak i omówionych wyników badań własnych. Sprowadzają się one do postulatów zwiększenia rzetelności szkolnej edukacji seksualnej realizowanej na zajęciach wychowania do życia w rodzinie, organizacji kursów, które mogłyby zwiększyć kompetencje rodziców niezbędne do realizacji edukacji seksualnej w domu, a także kursów opieki nad noworodkiem adresowanych dla obojga rodziców, stworzenia większej ilości państwowych poradni psychologicznych, zapewnienia nastolatkom dostępu do szerszego i tańszego wachlarza usług w zakresie spędzania czasu wolnego, a także nisko oprocentowanych kredytów, aby mogli uniezależnić się od rodziców.

W aneksie Autorka przedstawiła wymogi formalno-prawne do zawierania małżeństw w wybranych krajach Europy i świata.

Kolejna monografia Urszuli Kempieńskiej *Wybory życiowe dzieci małżonków młodocianych* stanowi niejako kontynuację książki *Małżeństwa młodocianych. Ciąża, ślub i co dalej?* Autorka postanowiła zbadać i opisać sposób potomkowie osób, które zawarły związek małżeński za zgodą sądu opiekuńczego (badane w poprzednim etapie) budują swoją biografię małżeńską i rodzicielską oraz w jakim stopniu reprodukują problemy rodziców oraz dziadków. Relację z badań własnych poprzedza część teoretyczna, w której Autorka dokonuje przeglądu literatury i przedstawia takie zagadnienia, jak: wymogi formalno-prawne zawierania małżeństw w Polsce, przyczyn i skutków przedwczesnej inicjacji seksualnej, przemiany modelu współczesnej rodziny, rola ojca w opiece i wychowaniu dzieci, postawy rodzicielskie, styl kierowania wychowawczego rodziców, szanse edukacyjno-zawodowe młodzieży oraz możliwości radzenia sobie z kryzysem małżeńskim i problemami w rodzinie.

Podstawową częścią tej skromnej objętościowo książki (110 stron) jest poświęcona omówieniu metodologii badań własnych oraz rezultatów, które Autorka uzyskała.

Głównym celem badawczym była próba odpowiedzi na pytanie: *Jaka jest zależność pomiędzy strukturą rodziny, a wyborem formy życia małżeńsko-rodzinnego przez dzieci małżonków młodocianych?* Badaniami objęto 39 trzy pokolenia rodzin: młodocianych małżonków, ich rodziców i najstarsze pełnoletnie dziecko (19-30 lat). Do badań wykorzystano analizę dokumentów (Księgi Małżeńskie USC we Włocławku) oraz sondaż diagnostyczny. Jako technikę badawczą U. Kempieńska zastosowała wywiad, natomiast narzędziami badawczymi były skonstruowane przez nią kwestionariusze wywiadu (odrębne dla małżonków młodocianych, ich rodziców oraz ich dziecka).

Relacjonując uzyskane wyniki badań Autorka scharakteryzowała trzy grupy badawcze: małżonków młodocianych, ich rodziców oraz dzieci. Omówiła sytuację rodzinną badanych w okresie dzieciństwa i wczesnej dorosłości oraz przyczyny i skutki inicjacji seksualnej. Podstawową płaszczyzną analizy jest próba ukazania rodzinnych uwarunkowań wyborów dotyczących form życia małżeńskiego (kohabitacja, single life, małżeństwo) podejmowanych przez osoby z III generacji. Analiza wyników badań pozwoliła Autorce wysnuć wniosek, że część osób wychowujących się w rodzinach stworzonych przez osoby niedojrzałe powieliła problemy swoich rodziców. Szczęśliwy związek (kohabitacja lub małżeństwo) stworzyła tylko jedna trzecia badanych.

Autorka pokazuje także na podstawie uzyskanych rezultatów badań rodzinne uwarunkowania startu edukacyjnego osób z najmłodszej generacji. Dochodzi do wniosku, że „następstwem rodzinnego marazmu czy lenistwa intelektualnego jest nabywana w przyszłości przez dziecko mentalność wyrażająca się w postawie rezygnacji z podjęcia wysiłku, aby zdobyć odpowiednie kwalifikacje i podnieść status społeczny i zmienić swoje życie”.

W zakończeniu książki Autorka sformułowała kilka rekomendacji: konieczność podjęcia działań promujących odpowiedzialne małżeństwo i rodzicielstwo poprzez realizowanie w rzetelny sposób zajęć wychowania do życia w rodzinie, stworzenie sieci poradni małżeńsko-rodzinnych oraz możliwości wsparcia pedagogicznego i pracy socjalnej nie tylko z osobami, które zawarły związek małżeński za zgodą sądu opiekuńczego, ale także z ich rodzicami i - przede wszystkim - dziećmi.

Ostatnią monografią, którą Pani dr Urszula Kempieńska zaliczyła do cyklu publikacji wskazanych jako dzieło na potrzeby procedury habilitacyjnej jest książka *Nieletnie macierzyństwo - problem ogólnoswiatowy*. Opracowanie to, stworzone w oparciu o analizę literatury przedmiotu, raportów, aktów prawnych oraz danych statystycznych

jest swoistym teoretycznym wstępem do badań własnych Autorki omawianych w dwóch powyżej charakteryzowanych publikacjach. W książce problem macierzyństwa nastoletnich dziewcząt ukazany jest w perspektywie międzykulturowej. Autorka omawia uwarunkowania i konsekwencje wczesnego macierzyństwa posługując się przykładami kilku krajów europejskich i wybranych krajów rozwijających się, a także istniejące w nich system wsparcia dla nieletnich matek.

W pierwszej części książki, *Nieletnie macierzyństwo w literaturze przedmiotu i statystyce* przedstawiona zostaje problematyka praw kobiet i dzieci w przepisach międzynarodowych, uwarunkowania nieletniego macierzyństwa w krajach europejskich, przyczyny i skutki monoparentalności oraz uwarunkowania i konsekwencje rozrodczości nastolatek (w tym: problemy zdrowotne matki i dziecka, zjawisko aborcji, wielorództwo, wielopartnerstwo, niedostateczny udział ojców w procesie wychowania, opóźnienie kontynuacji kształcenia, zależność od rodzin i/lub zasiłków), a także specyficzne przyczyny zawierania małżeństw i rozrodczości dziewczynek („przymusowe macierzyństwo”) w wybranych krajach Afryki i Azji Południowej, praktyki obrzezania oraz statystyki dotyczące zawierania związków małżeńskich, płodności, aborcji i stosowania antykoncepcji.

Druga część książki jest poświęcona pomocy socjalnej oferowanej nieletnim matkom. Autorka omawia w niej system wsparcia dla „wczesnych małżeństw” w wybranych krajach rozwijających się, a także formy pomocy nieletnim matkom, które stosowane są w krajach europejskich (w Polsce, na Ukrainie, w Belgii, we Francji oraz w Anglii). Monografię kończą wnioski oraz rekomendacje przetłumaczone na język francuski i angielski.

Ocena wartości cyklu monografii stanowiących wskazanych jako dzieło

Cykl monografii dr Urszuli Kempieńskiej stanowi oryginalne dzieło i zwartą całość, którą charakteryzuje podejście interdyscyplinarne. W problematyce rodzicielstwa nastolatków Habilitantka znalazła swój „kawałek podłogi” podejmując problemy rzadko analizowane, bądź nie poruszane przez innych badaczy i autorów, to jest kwestie zróżnicowanych przyczyn i obrazu zjawiska wczesnego rodzicielstwa w poszczególnych krajach i regionach świata, wchodzenia w związki małżeńskie osób młodocianych z powodu ciąży nastoletniej dziewczyny, losów tych związków, a także wyborów życiowych ich dzieci.

Autorka podjęła ważny społecznie i interesujący poznawczo problem. Niekwestionowanym walorem ocenianych publikacji jest konsekwencja ich Autorki jako badacza. W okresie około 15 lat dr Urszula Kempieńska przeprowadziła cztery tury badań dotycząca małżeństw osób młodocianych, trwałości ich związków, a także zjawiska dziedziczenia przez kolejne pokolenia wzorów życia i podejścia do aktywności seksualnej, które prowadzą do zbyt wczesnego rodzicielstwa i pochopnego zawierania małżeństwa. Habilitantka uzyskała wartościowe rezultaty badań, zwłaszcza w odniesieniu do czynników warunkujących trwałość związków małżeńskich osób młodocianych (*Małżeństwa młodocianych. Cięża, ślub i co dalej?*). Jej analizy odnoszące się do międzykulturowego wymiaru problemu macierzyństwa nastolatek dostarczają argumentów na rzecz uwzględnienia w dyskusji na temat roli modelu edukacji seksualnej w profilaktyce zbyt wczesnego podejmowania aktywności seksualnej przez młodzież także innych uwarunkowań skali ciąż niepełnoletnich dziewcząt w poszczególnych krajach. W Europie, jak wykazuje Habilitantka, jest to przede wszystkim funkcjonujący w niektórych krajach (zwłaszcza w Anglii) system rozbudowanych form wsparcia socjalnego, w tym finansowanych adresowany do tych osób.

Niestety, nie wszystkie książki włączone do cyklu publikacji można ocenić bardzo wysoko. Najwięcej uwag wzbudza opracowanie *Wybory życiowe dzieci małżonków młodocianych*. Krytycznie należy ocenić zawartość części teoretycznej tej monografii. Zaprezentowane w nim zagadnienia tylko w pośredni sposób korespondują z przedmiotem badań własnych omawianych przez Autorkę. O tym co wydaje się najważniejsze, a więc międzypokoleniowym przekazie (transmisji) wartości w rodzinie Autorka wspomina dopiero w krótkim wprowadzeniu do części empirycznej swojego opracowania. Można mieć także uwagi do pewnych rozstrzygnięć metodologicznych, np. pomimo tego, że osoby zaliczone do III generacji w chwili badań były w różnym wieku (19-30 lat) Autorka porównuje ich doświadczenia w budowaniu związku (sama przy tym ma wątpliwości, np. czy można przypisać najmłodszym z nich statusu singli).

Można mieć także wątpliwości odnoszące się do zaproponowanego tytułu cyklu publikacji wskazanych jako dzieło na potrzeby procedury habilitacyjnej. O ile zestaw trzech monografii jest niewątpliwie poświęcony konsekwencjom przedwczesnego podejmowania życia seksualnego przez młodzież, to problematyka przyczyn wczesnej inicjacji seksualnej jest w tych opracowaniach potraktowana marginalnie.

Poza tym niedosyt budzi zakres i sposób formułowania przez Autorkę wniosków i rekomendacji wynikających z analizy wyników badań własnych. Pani Urszula Kempieńska wykazała duże kompetencje w formułowaniu zaleceń związanych z pomocą społeczną (a raczej pracą socjalną) adresowaną do młodocianych rodziców oraz rodzin młodych małżonków. Gorzej można ocenić te z rekomendacji, które dotyczą obszaru wsparcia pedagogicznego. Trudno doszukać się propozycji, które dotyczą działań profilaktycznych (rodzicielstwo i zbyt wczesne zawieranie związków małżeńskich, to w końcu skutek zbyt wczesnie podejmowanego współżycia seksualnego), a formułowane rekomendacje są zbyt ogólne, np.: „wykształcić u młodzieży zdolność prowadzenia szczerzej rozmowy i kontrolowania emocji”, „uświadomić rodzicom, że powinni stworzyć dzieciom dom pełen miłości, a nie najnowocześniejszych sprzętów” (*Małżeństwa młodocianych. Cięża, ślub i co dalej?* s. 165).

Biorąc pod uwagę wymienione wyżej zalety naukowe omawianych publikacji, a także praktyczno-aplikacyjne walory badań autorstwa dr Urszuli Kempieńskiej uważam, że cykl monografii *Przyczyny i konsekwencje przedwczesnego podejmowania życia seksualnego przez młodzież* spełnia kryteria, jakim powinno odpowiadać dzieło wskazane we wniosku o uzyskanie stopnia doktora habilitowanego.

Ocena dorobku naukowo-badawczego

Pracę naukowo-badawczą dr Urszuli Kempieńskiej w latach 2003–2018, to jest po uzyskaniu stopnia doktora i podjęciu pracy w Wyższej Szkole Humanistyczno-Ekonomicznej we Włocławku, można ocenić jako intensywną i efektywną. Dorobek naukowy Habilitantki, wymieniony w zał. 6 wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego, należy uznać za znaczny. Poza monografiami wskazanymi jako osiągnięcie naukowe opublikowała 48 prac naukowych (39 z nich dołączyła do dokumentacji habilitacyjnej) - rozdziałów w monografiach zespołowych i artykułów, a także dwie recenzje.

W większości z nich Habilitantka jest jedyną, a w pracach współautorskich pierwszą autorką. Łączna wartość punktowa wszystkich publikacji wynosi 223 pkt MNiSW. Niestety, Habilitantka nie podaje innych wskaźników bibliometrycznych odnoszących się do jej dorobku naukowego.

Omówienie dorobku naukowo-badawczego

Publikacje naukowe, poza monografiami zamieszczonymi w cyklu, Habilitantka podzieliła na cztery obszary tematyczne: ciążę nieletnich - małżeństwa młodocianych, uwarunkowania i konsekwencje; kultura seksualna młodzieży; ryzykowne zachowania młodzieży; problemy współczesnej rodziny. Wskazują one na koncentrację Jej zainteresowań i działalności naukowej na problematyce ściśle związane z seksualnością młodzieży i przemianami współczesnej rodziny. Wśród ocenianych publikacji znaleźć można zarówno opracowania oparte na wynikach badań własnych, jak i teksty o charakterze przeglądowym, bazujące na wynikach analizy literatury przedmiotu, danych zastanych oraz aktów prawnych. Zwraca uwagę duża ilość opracowań bardzo ograniczonych ilościowo (kilkustronicowych), co zapewne koresponduje z tym, że były to teksty referatów wygłoszonych przez Autorkę na konferencjach, nie rozszerzone na potrzeby publikacji. Niestety należy w tym miejscu zasygnalizować, że możliwość rzetelnej oceny dorobku naukowo-badawczego Habilitantki ogranicza to, że wśród przedstawionych do tej oceny opracowań znalazły się publikacje w języku ukraińskim do których nie dołączono nawet abstraktów w języku angielskim (lub polskim).

Wiodącym obszarem zainteresowań naukowych Pani dr Urszuli Kempieńskiej są **ciążę nastolatek i małżeństwa osób młodocianych, ich uwarunkowania i konsekwencje**. Oprócz omawianych powyżej monografii, Habilitantka opracowała wiele innych publikacji na ten temat w których omawia, między innymi:

- rodzinne uwarunkowania podejmowania przez nastolatków życia seksualnego, przedwczesnej ciąży i przymusowego małżeństwa,
- niedojrzałość emocjonalna małżonków związaną z młodym wiekiem jako czynnik rozpadu związku,
- związek poziomu wykształcenia rodziców z aspiracjami dzieci,
- przyczyny i konsekwencje macierzyństwa nieletnich dziewcząt,
- możliwości wsparcia nastoletnich matek.

Publikacje poświęcone tej tematyce są uzupełnieniem, rozwinięciem, a czasami powtórzeniem tez zawartych w wyżej omawianych monografiach. Autorka bazuje na wynikach badań własnych, które były podstawą do opracowania dwóch z nich.

Drugim obszarem zainteresowań naukowych dr Urszuli Kempieńskiej jest **kultura seksualna młodzieży**. Zwraca uwagę oparcie kilku publikacji z tego zakresu na wynikach badań własnych. Ciekawym problemem poruszonym przez Autorkę wydaje się wpływ literatury erotycznej na podejmowanie ryzykownych zachowań seksualnych. Za

oryginalne można tu uznać publikacje odnoszące się do percepcji powieści E. L. James „50 twarzy Greya”. W artykule *Socio-cultural implications of reading novels from the series „Fifty Shades of Grey” by E.L. James*, „Społeczeństwo i Rodzina” 53 (4), 2017 Autorka na analizie dostępnych źródeł naukowych opublikowanych w języku angielskim, francuskim i polskim wykazała, że treści prezentowane w książce w zawoalowany sposób utrwalają standard niebezpiecznych nadużyć, sprzyjają rozwijaniu się niepożądanych i destrukcyjnych zachowań. W innym opracowaniu (*Atmosfera panująca w rodzinie a fascynacja serią powieści z cyklu «50 twarzy Greya» - komunikat z badań*, Науковий вісник НУБіП України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія, 279, 2018) omawiając wyniki własnych badań pilotażowych (N=40) dowodzi, że dziewczęta z rodzin niezaspakajających potrzeb emocjonalnych częściej snuły fantazję po lekturze, zmieniały swoje życie (propagowanie niekonwencjonalnych zachowań seksualnych, odchudzanie się picie alkoholu).

W opracowaniu opartym o wyniki badań trzech generacji kobiet (babka-matka-wnuczka, N=50) *Patologia w dziedziczeniu zachowań seksualnych trzech pokoleń babka-matka-córka* w: S. Neslušánová, I. Emmerová, E. Jarosz (ed.), *Sociální pedagogika ve službě člověku a společnosti*, Brno 2014, Institut mezioborových studií Autorka ustaliła, że istnieje dziedziczenie zachowań seksualnych dotyczących wieku inicjacji, czasu znajomości przed podjęciem pierwszego kontaktu, wielopartnerstwa, braku rozmów uświadamiających.

W publikacji opracowanej z Mykolą *Ryzykowne zachowania seksualne studentów w Polsce i na Ukrainie - raport z badań w: Sociální pedagogika ve světle společenského, institucionálního a individuálního ohrožení*, S. Neslušánová, M. Niklová, E. Jarosz (ed.), Brno 2015 omówione zostały rezultaty badań studentów przeprowadzonych w Polsce i na Ukrainie (N=316) dotyczące wieku inicjacji seksualnej, czasu znajomości z partnerem przed podjęciem pierwszego zbliżenia seksualnego, zastosowanych metod antykoncepcyjnych, liczby partnerów seksualnych, wierności seksualnej i podjętych niekonwencjonalnych zachowań. W kolejnym opracowaniu tej samej diady autorów (*'Hook - up' in the sexual culture of Polish and Ukrainian students - a communique of research*, „International Journal of Pedagogy, Innovation and New Technologies”, vol. nr 1, 2018) na podstawie wyników uzyskanych w badaniach polsko-ukraińskich (N= 226) omówiono problem podejmowania przez studentów przelotnych kontaktów seksualnych.

Kolejnym obszarem zainteresowań naukowych dr Urszuli Kempieńskiej są **ryzykowne zachowania młodzieży**. Autorka prezentuje w nich analizy dotyczące przyczyn i skutków palenia tytoniu, alkoholizowania się oraz zażywania środków odurzających przez młodzież, a szerzej zjawisko podejmowania zachowań pro i antyzdrowotnych przez młodzież (w dwóch z ocenianych opracowań przedstawiono ten problem także w aspekcie porównawczym, omawiając aktywność polskich i ukraińskich studentów).

Pani dr Urszula Kempieńska zajmowała się także **problemami współczesnej rodziny**, a zwłaszcza takimi zagadnieniami, jak: dojrzałość do podjęcia ról małżeńsko-rodzicielskich, kryteria wyboru partnera, przyczyny nietrwałości związków małżeńskich, rodzinne uwarunkowania podejmowania ryzykownych zachowań seksualnych. Do ciekawszych opracowań z tego zakresu można zaliczyć tekst oparty na wynikach badań własnych, które Autorka zrealizowała na próbie 120 zamężnych kobiet (*O jakim mężu marzę? Oczekiwania współczesnych kobiet wobec mężczyzn*, w: On bez tajemnic. Problemy, analizy, perspektywy, Barbara Raszeja- Katelba, Magdalena Baranowska-Szczepańska, Instytut Wydawniczy Maiuscula, Poznań 2014).

Udział w projektach badawczych i konferencjach naukowych

Kierowanie projektami badawczymi.

Dr Urszula Kempieńska współkierowała (wraz z prof. dr Mykola Rudenko) dwoma międzynarodowymi projektami badawczymi realizowanymi przez Chair of the Foundations of Vocational Training, Kyiv National University of Construction and Architecture, Ukraine: *Ставлення студентів України та Польщі до здоров'я: поівняльний аналіз (Postawy zdrowotne studentów na Ukrainie i w Polsce – analiza porównawcza)*, 2013-2015 oraz *Формування здоров`язберігаючої сексуальної культури студентів в умовах освітніх просторів вищих навчальних закладів України та Польщі (Kształtowanie kultury seksualnej studentów w przestrzeniach edukacyjnych Uczelni Wyższych Ukrainy i Polski)*, od 2017. Była także konsultantem merytorycznym w projekcie *PI-BLAU - badanie losów absolwentów uczelni* współfinansowanym przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, 2013.

Aktywny udział w konferencjach naukowych. Dr Urszula Kempieńska w latach 2005–2018 uczestniczyła aktywnie w 24 konferencjach naukowych (w tym 10 zagranicą). Niestety w dokumentacji habilitacyjnej, w wykazie referatów wygłoszonych na

konferencjach naukowych nie znajdujemy informacji o charakterze kilku spotkań na których Habilitantka miała wystąpienie (poza nazwą miejscowości).

Inne osiągnięcia naukowe

Dr Urszula Kempieńska była też członkiem komitetu organizacyjnego czterech konferencji (w tym dwóch o charakterze międzynarodowym). Jest członkiem Włocławskiego Towarzystwa Naukowego. Jest przewodniczącą Kolegium Redakcyjnego czasopisma *Debiuty Naukowe KSW* wydawanego przez Kujawską Szkołę Wyższą we Włocławku.

Ocena dorobku dydaktycznego, popularyzacyjnego i organizacyjnego

Działalność dydaktyczna

Dr Urszula Kempieńska od 2001 roku jest nauczycielem akademickim. W tym okresie realizowała zajęcia dydaktyczne (wykłady i ćwiczenia) z takich przedmiotów, jak: pedagogika społeczna, patologie społeczne, socjologia edukacji, metodologia badań społecznych, terapia uzależnień, wprowadzenie do wiedzy o rodzinie wielopokoleniowej, socjologia pracy, socjologiczne aspekty procesów opiekuńczych, pedagogika porównawcza, a także seminarium licencjackie oraz magisterskie.

Była promotorem ponad 200 prac licencjackich i ponad 150 prac magisterskich na kierunku pedagogika, a także recenzentem ponad 250 prac licencjackich i magisterskich. Była również promotorem 30 prac na szkoleniu specjalistycznym pod auspicjami Ministerstwa Pracy Socjalnej: *Organizacja pomocy społecznej*. Napisana pod jej kierunkiem praca Pauli Sielskiej *Rola świąt w życiu młodego pokolenia* otrzymała I nagrodę w kategorii prac licencjackich VIII edycji konkursu na najlepsze prace naukowe i badawcze dotyczące regionu Kujaw i Ziemi Dobrzyńskiej zorganizowanego przez Włocławskie Towarzystwo Naukowe w 2011 r.

Jak określiła w dokumentacji habilitacyjnej „w ramach pełnionej funkcji Dziekana Wydziału Nauk Pedagogicznych” (nie wiemy zatem, jaki był jej wkład w realizację tego zadania) opracowała programy studiów na kierunku pedagogika oraz programy na studia podyplomowe: choreoterapia, surdopedagogika, tyflopädagogika, wczesne wspomaganie rozwoju dziecka, wspomaganie rozwoju dziecka z autystycznym spektrum zaburzeń.

Od 2000 roku dr U. Kempieńska sprawuje opiekę nad Kołem Naukowym Pedagogów „Persona”. W ramach opieki naukowej nad studentami zorganizowała cztery

studenckie konferencje naukowe. Przygotowała studentów do wygłoszenia referatów na zewnętrznych sympozjach i konferencjach studenckich, a także konferencjach krajowych tematycznych. Habilitantka wygłosiła także kilka referatów na studenckich konferencjach naukowych. Co godne podkreślenia, pod jej opieką naukową ukazały się 43 artykuły opracowane przez studentów.

Działalność popularyzacyjna

Pani dr Urszula Kempieńska podjęła także szereg działań w zakresie popularyzacji nauki:

- organizuje wraz ze studentami warsztaty dla podopiecznych Środowiskowego Ogniska Wychowawczego we Włocławku dotyczące skutków nieumiejętności spędzania czasu wolnego oraz szeroko rozumianej edukacji zdrowotnej,
- wygłosiła referaty na konferencjach popularno-naukowych organizowanych przez Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Osób z Niepełnosprawnością „Radosny Zakątek”, Środowiskowy Dom Samopomocy im. Prof. Jana Władysława Piltza w Aleksandrowie Kujawskim, a także Kujawsko-Dobrzyński Uniwersytet Trzeciego Wieku.

Od 2016 r. dr Urszula Kempieńska współpracuje także z Fundacją „Samotna Mama” z Włocławka, której celem jest pomoc samotnym rodzicom oraz ich dzieciom. Brałam udział jako konsultant merytoryczny w trzech projektach realizowanych przez Fundację.

Działalność organizacyjna dr Urszuli Kempieńskiej w okresie pracy na Wydziale Pedagogicznym Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej we Włocławku, to – oprócz pełnienia funkcji dziekana i prodziekana – pełnienie licznych ról, takich, jak: członek Uczelnianej Komisji Wyborczej, członek Rady Wydziału, przewodniczący Wydziałowej Komisji Stypendialnej, koordynator praktyk na kierunku pedagogika.

Podsumowanie

Cykl monografii naukowych pt. *Przyczyny i konsekwencje przedwczesnego podejmowania życia seksualnego przez młodzież* zaproponowanych przez Panią dr Urszulę Kempieńską jako dzieło na potrzebę ubiegania się przez nią o nadanie stopnia doktora habilitowanego stanowi zwartą całość i jest oryginalnym, interdyscyplinarnym dziełem mającym wartości poznawcze i utylitarne. Pomimo uwag sformułowanych

przeze mnie w niniejszej recenzji, mogę stwierdzić, że oceniany cykl monografii spełnia kryteria, jakim powinna odpowiadać rozprawa habilitacyjna.

Dorobek naukowy Habilitantki jest znaczący pod względem merytorycznym i ilościowym. Można uznać, że jest to oczekiwany od habilitanta wkład w rozwój pedagogiki. Całokształt dorobku publikacyjnego oraz monografie wskazane jako dzieło wpisują się w obszar pedagogiki rodziny, pedagogiki seksualnej i patologii społecznej.

Pozytywnie można ocenić także dotychczasową działalność dydaktyczną, organizacyjną i popularyzacyjną Pani dr Urszuli Kempieńskiej. Na szczególne uznanie zasługuje zwłaszcza jej bardzo aktywna praca z kołami naukowymi studentów i wspieranie rozwoju naukowego wyróżniających studentów.

Habilitantka, w mojej ocenie, prezentuje pożądane cechy samodzielnego pracownika naukowego: dużą wiedzę i skryształizowany zakres zainteresowań naukowych, pracowitość, interdyscyplinarne podejście, znajomość teorii naukowych i metod badawczych, umiejętność organizacji badań, analitycznego i krytycznego wnioskowania oraz współpracy z różnymi zespołami naukowymi.

Wniosek

Na podstawie dokonanej oceny cyklu trzech monografii przedłożonych jako dzieło przez Panią dr Urszulę Kempieńską w związku z ubieganiem się przez Nią o nadanie stopnia doktora habilitowanego, oceny Jej dorobku naukowo-badawczego oraz działalności dydaktycznej, popularyzatorskiej i organizacyjnej stwierdzam, że spełnia Ona warunki konieczne do uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika określone w Ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach naukowych i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2017, poz. 1789). W związku z tym stawiam wniosek o nadanie dr Urszuli Kempieńskiej tego stopnia.

